

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ

СКОРОТЕЧА.

(Сочинение).

ПЕШТА.

Неделя

25. Јуніа 1844

Год III.

СЛОГИ.

Диж'се, крѣп'се! — у высуне,
Некъ т' пробія ясный кликъ
Тамо — райске гдн с' милине,
Некъ насъ води свѣтъ твой ликъ! —
Слого мила буди намъ
Ты одъ Бога данный даръ!!

Народи съ тобомъ среће
Угледали лѣпый цвѣтъ,
Тобомъ ступа с' све на веће —
И духа е ячій летъ! —
Ой, и Србинъ жели садъ
Да му ты подкрѣпимъ радъ! —

У зоры те быћа новогъ
О — и Србинъ зове — чуй!
Та и иѣму вѣка овогъ
Срећу, славу узвышай! —
Слого мила спасай насъ —
Среће намъ в близу чашъ!!

Лѣпо ниче — гдн се съ тобомъ
Оре, копа, сади — цвѣтъ:
Подигнута бура злобомъ
Пада, јежій ту в свѣтъ;
Ту радости зресе токъ —
Утврђенъ в мете рокъ!

И на Србскомъ века полю
Тобомъ о! подигнє с' саадъ
Ты узбуди свакомъ волю

Да с' облюби общты раадъ:
Нека съ тобомъ не венъ; кринъ;
Съ ниве бере Србокій сынъ! —

Та лѣпина дарн твои,
Любижљивъ съ тобомъ видъ;
Кон Народъ тебе гони,
Тог' не мори вѣка стыдъ!
Иа ел' можно? да т' Србъ самъ
Презрѣ — кадъ му свита данъ!

У кругу ће твоме сладко
Србинъ грла пуштат' глашъ,
Подъ заставомъ твоимъ лагко
Сазрѣти му зноя класъ. —

О, съ тобомъ ће с' чуват' Србъ
Пенось быћа — у свемъ тврдъ!

Александръ Павловић.

СПОМЕНЪ ПРОШЛОСТИ СРБСКЕ.

Задушбине Краля Милутина.

„Духъ велики дѣла му явљю,
Кимъ у веће смешавасе люде,
Опокойны во и овѣчены,

Сима Милутиновић.

Стефанъ Урошъ II. Милутинъ
Краљ Србскій (одъ 1275—1321), сынъ Ве-
ликогъ Краля Уроша I, на когъ толико за-
падни Историци вичу, заслужује да му се име,
не само кодъ Србала, но и кодъ странни наро-
да, а осеби је кодъ Грка, славни почитује; кодъ

овы, не збогъ пріятельства измеђ Србскогъ обдржане млога є добра, одъ Императора и Грчкогъ двора; не збогъ помоћи, кое є Краль Србскій толико пута своме тасту, Цару Бізантійскомъ, Андronику Палеологу I. противъ Мерсіана, и други непріятеля Грчки слао; но збогъ задушбина велики, кое є овай щедри Краль по Грчкай, дизао, ове богато снабђо, и ову дужность и на свое послѣдователѣ, узаконіо. Онъ є безъ разлике вере и закона, стране, нище, и убоге пріимао, нараніо, напојо, одево и богато одарене одъ себе одпушио; ово ће се све мало ниже болѣ увидити. Мы можемо рећи: неправедна є хула, којо инноверцы на овогъ праведногъ Краља потвараю; и баш' ако има деведесетъ девете части истине у нњовомъ деводеню, то ће мо имть съ Доситеомъ одговорити: „у велики ће моя презире се мале погрешке, кадъ обществу добра чине.“

Особито є Краль Милутинъ; у светој гори, намастырь Србскій Хилендаръ, распространю, украсю, тврдиню и обкови съ збогъ нападенїя непріятельскогъ осигурао; съ дабрама одъ Императора купљеныи, богато снабђо. Раињ у И. Части стр. 598. доводи и Грамату једну одъ Милутине овомъ намастыру даровану, која овако гласи: „Стефанъ Божијомъ милостіо правовѣрни Краль и Самодржецъ свио Србски и Приморски земаљ.“ — согласио Апіскопа Срб. Евгехија II. и свио Епіскопа, — у којој онъ И. Хилендару, мало села, ливада, нњива, воћњака, винограда, воденица, кованцилука (кошница), за снабђити, намастырь и цркву съ воскомъ, съ пуномъ належателносћу (jurisdictio) надъ поданыма, поклана. — А и другима є у светој гори намастыри, златне поклоне, учини. У месту є Крузій, кодъ мора, подигао цркву Св. Троице и једну кулу, у којој є за себе једну ћелију спрате; кодъ цркве јонъ и једанъ градъ осигао, у ифму красне домове подигао, и даровао свима, који бы се у овай градъ насељак, найпризвателној слободу и привилегије. — У Цариграду є, на тако зовомој Продромской улицы, подигао цркву и једну пространу болницу; на кој

купивши, обратио, У болници *]) је было велико число соба, за болестнике, лекаре, надзирателѣ (Krankenwärter) и проче служитеље, кое є самъ Краль плаћао, и који су непрестано били надъ исцѣлениемъ болниј, а други су ове добро нигде ћали, чували и служили ји; једномъ речю овако болница тако добро уређена је по Даніјлу Апіскопу, да се ово за најблагороднє дјело, кое є Краль Милутинъ за време свогъ владана учини, може узети. У Солуну є храмъ Св. Николе, који є још Светиј Савва основао, близ украсио и другу изнова С. Георгију подигао; поредъ ње лепу шалату сазидао, и на овијајио обдржане, знатија добра даровао. Изобилне златны и сребрни сосуда, храму, Матере Божје и Питателнице Христијанскогъ народа, Тресовачкомъ, и Великомученика Георгија, у области Кичевачкој, даровао, онъ є Призренску цркву, Успеніја Св Богородице, основао; далъ Грачанску Епіскопалну, С. Благовѣщеніе, у Скопиј две; јесу Троеручница зовома, другу С. Константина, С. Георгија на води Ресави, једну близу града Скопија, С. Мученика Христова Нікетина; у месту Студеници две: С. Георгија Нагоринскаго, и С. праведника Јакима и Ане: у Ораховици С. Мученика Георгија, у области Дабранскогъ **); найпосле је сазидао цркву за свой погребъ у Банскомъ, Архідакона Стевана. (свуд' је Милутинъ у Рускимъ Албанима уметутой Србски кнезева Генеалогији, Бенски ил' Бенски Краль назива). Шта вишише, Милутинъ је несамо у својој држави, но и изванъ ове задушбине, осимъ већ наведени, чинио; у Јерусалиму є храмъ св. Архангелу Михаилу (Патрону Неманића) и намастырь који є још 1590 год. существоа, подиго. Хаџиј је овако милостивиј Краль, који су света места посещавали (безъ разлике вере и закона) изъ целогъ света Христијанскогъ, радо пріимао, и богато ји обдариво. Све милости и дародавања овогъ ћедрога Владателя, је

*) Es war hier eine Menag Betten für Lezneven, Ärzten und Krankenwärter. Engel S. 232, (Geschichte von Servien.)

**) Votum religione se obstrinxit ad exequendum divino honoris tot domicilia, quod regni annos uniuscet. Quare iiii numeri Numeri imperium e, ac in 42 anni, s produxit Fejach p.223.

можно описати, она су неисказана и неизбрюена. Изъ свою страна и градова, изъ Азіји и оконъ држава, долазили су: странни, маломоћни, роми, слепи, прокажени, и. т. д. жељеши изъ благодѣтелне његове деснице милость примиши. „Николиже бо разождахуся одъ дому Его таковій убогій, ниже ослабѣ коли таковимъ тихое и благое подателство Его.“ находит Раић у II. части ст. 606 Епіскопа Даніјла речи. Онъ је дану онима делю, кои су искали; аљо ноћу збацавши са себе Царска украинија, с' неколико свои верни дворяна, у простомъ и старомъ оделу, съ покривенимъ лицемъ, узвевши собои задоста: злата, сребра, ётива, пика, и други за нище и убоге потреба, ишо је си је у среду овій, и међу ныи милостынѣ, собственомъ царскомъ десницомъ, делю. Ово твореши Велики Краль до последњег чса живота свогъ био је онъ: великий добротворъ, и праведно отацъ сирине и убоги, удовоца заступникъ, заблуђенимъ совѣтникъ, окривљенимъ обранитель, жалостнимъ утѣшитељ. — Све ово, поредъ мира и покоя, коегъ је овай мудри Владателъ, избегаваюћи бойна поля, добримъ уредбама у внутренности своеј државе, знао одржати, даље растећа инопопулација, и благостанѣ његових поданика и државе, учинили су вели Енгелъ, његовъ прећашни животъ заборавнимъ, а доцнїй честнымъ и славнимъ. Помоћу Ар. Епіскопа Нікодима довео је онъ Србску Хієрархију тако у редъ, да се она на 15 Епіскопата делила *) по реду следујуће: —

а) Зетски (новій); б) Рашки; в) Холмски; г) Хвостомски (новій); д) Топлички; е) Будимљски; ж) Дабарски; з) Моравички; и) Скопійски; ђ) Иризренски; к) Ипљански; (новій) л) Браничевски; м) Мачевски (наместо Савинога Београдскога) н) Градачки (едно с' Савишимъ Граганскимъ) о) Кончулски (и ст. Сав. Стоб:) Даклеје Топличогњема Раића.

*) У Раића нема више одъ 14, вид. Раић II. Ч. стр. 625. Но још је свети Савиа разделю Срб. Хієрархију; аљо само на 12 Епіскопата; дакле и ту Милутинъ домежи.

Исто је тако и Наставнике и Јгујаге по Намастыма поставио; Студеницы, Миленеву, С-потяну, Банскомъ, Градачкомъ, Рачкомъ, Колучскомъ, Модружскомъ, Хвостискомъ, Гостиварскомъ, Ораховичскомъ, Нагоријскомъ, и Скопіјскомъ.

У Кежмарку.

Арк. Г. Ніколић.

ПРИКЛАДНОСТЬ.

Животъ је нашъ на подобје која, коихъ свакій точакъ у другій зарезъ трчи. Смрть ји вуче, а надежда зауставља. Внутренний пагонъ есть кочиашъ, кои съ пуцњавомъ бреза терчи. Любовь и приятельство загражда седе у коли, и сточарне сапунске меуре у ветаръ бацаю. Желя заузима велико у коли место, и већ сама себоя обтеренена спетъ све себи вуче, што пузъ путь и ћ. Надъ тај се коли назекъ изненођи се ликъ вісъ, и сви се изнутра за њега машију, аљо не могу да га укебају, ћробо само сенка до ныи дошире, и то је срећа. — Мудростъ калузи напредъ, и у време помрчине хоће фенеръ да упади; аљо воображеніе непрестанно поредъ и ћ трчи, па јој светлостъ гаси. Но бруду, полни тако трчу кола, и ако заиђу, много има советника, аљо мало помагача. Ако гдито западну, то стотину ји има, кои пречай путь показую; аљо бадава, кадъ већи ни су у становио даље путовати. Кочиашъ у отчаянію све већма терај напредъ; но сътымъ се увећу дубљину заглибе. На то се любовь и приятельство, едно за другимъ сиђу, и учине чистацъ исподъ жита; а сапунски меурини у ништа се обрате. — Садъ иду на обрану науке; но собомъ невеште више пута тамо ударе клињ, еди нет, еба, и тако се кола вспадну. Но то се смрть насмеје и голјатскомъ снагомъ растра цело дружество. Само једанъ ишранъ и свѣталь младић се съ њомъ бори; побеђеноено изтрgne јој изъ руке оружје, и то је Вѣра. Непоследу ступи једанъ чест њ старацъ, скуни покрљани кола части, съ њима друга кола управљи, и колико је можу чува ји, да не западну, и то је искуство. — Д. Ари.

ВѢСТИ

Будниъ 20 гъ Іуніа т. л. Іоштии ие једне години су странни гости наше Царотеплице (Kaserbäder) тако много посѣщавали, као ове године. Измеју страниземни гостіо отликуесе; Г. Філіпеско, богатый Валахійскій Боярь и братъ Фінанцміністер; Кралѣства Валахійскогъ; као и Г. Ефремъ Обреновићъ; братъ Княза Милоша.

ШКОЛСКЕ ВѢСТИ.

На умноженіе Фонда Народны напис Школа завѣштала су јежегодно са сваким усердіемъ у сребру давати, као: Чести Г. Јованъ Гајтровићъ, Шрохъ Франѣвачкій и јѣстній Директоръ, еланъ, зрељо, приложено и у наиболѣмъ реду отпрајаши свое званиче послове Мужъ. 10, фор. — Благоразумна Г. Г. Учителни; Јованъ Ноповићъ, Новосадскій 2, фор. Јованъ Балугчићъ, Буђановачкій 2 фор; Завиша Захаріа Завишинићъ Рацъ Алмашкій 1 фор; Јованъ Узелацъ, Баношторски 4 фор; Вікентій Стефановићъ, Рокитечкій 1 фор 36 кр *)

*) Заиста милый Роде! можемъ дничити, хвалити и радовати, што и мы у Унгаріи подъ свијресватлѣшишъ Аустрийскимъ Скујтромъ сретио живећи Сербы, Народнѣ Школе; кому двѣ Препарандије више Профессора, Верховногъ Школа Кр. Надзирателя, и 6. Директора имамо, посредствомъ коихъ любезна наша отрасль перве облагорожденија и воспитанія начатке у сердца своя утемелюю, славскій свой матерній јзыкъ већма упознаваю и усовершију га, невине наше Народне обичае, и саму Народность болѣмъ изтражую, развијио и чуваю. Зато драгій и храбрый Роде! јѣдудимо неизоставно и единогласно красномъ и благородномъ наши Предака, и досадъ споменуте наше Браће, примѣру, и у толуко приносимо на Фонд наши Школа, као на преп.лезній Учености Народности Олтаръ, свакій по своме благопријатномъ могућству, жертве, да га временемъ подигнемо на нуждній, отъ насъ свю правожель

ПОЗЫВЪ

на Предчисленије Повѣстице о Шварці са особњемъ прирѣжњемъ на Славене одъ

Антоніја Кремпла.

Ово дѣло дѣйствує- највише о судбама Шварці, и у њој живећи Славене. Оно је списано у чистомъ нарећју тамошњегъ Славенства; а раздѣлено је на 8 времены періода, и свакій періодъ на 8. пар графа, у коима се особито о Славенима тамо живећимъ повѣствује. — Свакогъ временогъ періоди: § 1. дѣјствује о политическимъ догађајима; § 2. содержава описаніе тѣлесне величине и стаса, као и препитателни средства, одѣла и ношива; § 3. приповѣда сбывшесе ратове; § 4. изяснява наше повѣсти вѣроисповѣдателне и церковне; § 5 описује Господствованія и исланичества, земљопријателства, дароданіја и данак; § 6. говори о земљѣдѣлију и древномъ и садашњемъ са дружевнимъ домовинамъ животомъ; § 7. представља наше терговију, занате и новце, и најпослѣ § 8 изражава Науке, Художества и изобрѣтеніја.

Оно ће 16. печатаны, табака у Медиан-Формату велико быти, и украсено са више Образорѣза, а на первомъ Листу са Образомъ Н. Величества Фердинанда I.

Да бы га Обитателюбили Славене га лакше прибавити могли, исто дѣло излази у две части, и тако тко се у еданпутъ на обе части предчисли, предплата му є 32 фор а на сваку воособь 1 фор и 15 кр. сребра.

Имена Предчисленика быћеју у њему печетана. Перва часть изићи ће съ почеткомъ Августа т. лѣта, а друга ће јој наскоро слѣдовати.

Предчислити се може у Пешти кодъ Књигопродаџаца, Хартлебена и Алтенбургера, подъ овакимъ насловомъ:

Dogodivšine Štajerske Zemle Zposebnim pogledom na Slovence. Spisal Anton Krempl Farmešter pri mali v' slovenih Goricah, sočlanotren austrijske dogodivšinske družbe.

ный верхъ, съ кога вообщеге на све насть у изобилію му је свое-преполезне б. арод ти, повседневно изливати будеть.

И.

Скоротечна излази у седмици 2 путъ, Четврткомъ и Недељомъ; цена му је како за овдашњи тако и за стране Предчисленике за поль године 4 фор. у сребру. Предчислитисе може на свакой ц. кр. Пошти, и у Пешти кодъ Извдавателя, у Бедемской улицы (Bastei Gasse Nro. 349.)

Издавател Димитриј Јовановић.

У ПЕШТИ словамиа Баймеловићъ.